

До спеціалізованої вченої ради Д 27.855.01
Університету державної фіiscalnoї служби України

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата економічних наук, доцента Матвейчук Людмили Олександровни
на дисертаційну роботу Соколової Катерини Юріївни
«Фінансовий моніторинг податкових ризиків у контролально-перевірочній
роботі органів Державної фіiscalnoї служби України»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

1. Актуальність теми дослідження і зв'язок з науковими програмами.

На сьогодні податкова реформа в Україні направлена на побудову податкової системи, яка буде простою, економічно справедливою, з мінімальними затратами часу на розрахунок і сплату податків, що в свою чергу створить умови для сталого розвитку національної економіки, забезпечить достатнє наповнення Державного бюджету України і місцевих бюджетів.

Відповідно до заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» Державною фіiscalnoю службою України означені нові напрями розвитку податкової політики, де згідно останньої, вагома увага приділена удосконаленню законодавства України, спрямованого на посилення боротьби зі схемами ухиляння від сплати податків, зокрема удосконалення адміністрування податку на додану вартість, впровадження контролю за видатками фізичних осіб, формування системи податкового контролю залежно від ступеня ризику в діяльності платників податків.

Разом з тим, враховуючи трансформаційні процеси фіiscalnoї служби в сервісну, слід зазначити, що існуючі підходи в контролально-перевірчій роботі вимагають подальшого вдосконалення, що в свою чергу потребує додаткової уваги з боку науковців і практиків.

З огляду на вищеперечислене дисертація Соколової Катерини Юріївни, присвячена дослідження фінансового моніторингу податкових ризиків у контролально-перевірочній роботі органів Державної фіiscalnoї служби України та визначення напрямів удосконалення адміністрування податкових ризиків, є, безумовно, назрілою.

Дисертаційна робота є складовою науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту фіiscalnoї політики Університету державної фіiscalnoї служби України «Алгоритм виявлення ризикових суб'єктів господарювання-платників податку на прибуток підприємств на основі аналізу

Університет державної
фіiscalnoї служби України
СВР Д 27.855.01

Вх. № 159
«05» жовтня 2016 р.

співвідношення показників фінансової звітності», (номер державної реєстрації 0116U004969).

Все вищезазначене, без суміші визначає наукову і практичну актуальність теми дисертаційного дослідження.

2. Ступінь обґрунтованості наукових досліджень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Основними науковими здобутками представленої до захисту дисертації є поглиблене дослідження теоретико-методичних зasad та обґрунтування практичних рекомендацій щодо фінансового моніторингу податкових ризиків у контрольно-перевірочній роботі органів Державної фіскальної служби України.

Рецензована дисертація дає обґрунтовані відповіді на поставлені у відповідності з метою завдання: узагальнено теоретичні підходи до визначення сутності поняття «ризику» та розвинуто поняття «податкові ризики» (с. 238–240); розкрито соціально-економічну природу, основні сутнісні характеристики та особливості податкових ризиків (с. 32, 36); здійснено класифікацію податкових ризиків для держави, як суб'єктів відносин у сфері оподаткування (с. 48–50); з'ясована необхідність фінансового моніторингу податкових ризиків у контрольно-перевірочній роботі органів ДФС України (с. 73–77); проаналізовано організаційно-методичну складову контрольно-перевірочної роботи органів ДФС України (с. 85–104) та оцінено результати діяльності даного напряму роботи фіскальної служби (с. 109–117); розкрито ризики контрольно-перевірочної роботи фіскальних органів (с. 125–133); вивчене зарубіжний досвід адміністрування податкових ризиків з метою імплементації у вітчизняну сферу державного управління оподаткуванням (с. 198–210); розроблено комплексну систему фінансового моніторингу податкових ризиків (с. 144–147); запропоновано проведення математичних розрахунків в процесі ризик-аналізу та оцінки податкових ризиків (с. 176, 186–190); доведено практичну значущість запропонованої системи фінансового моніторингу податкових ризиків у контрольно-перевірочній роботі органів ДФС України (с. 210–212).

Результати, одержані в процесі наукового дослідження з достовірними і теоретично обґрунтованими, мають високий ступінь вірогідності. Це підтверджується узагальненням та опрацюванням значної кількості джерел (196) і посиланням на існуючі методологічні підходи, використанням законодавчо-нормативних актів, які регулюють контрольно-перевірочну роботу ДФС. Про проведені дослідження автором використано власний досвід контрольно-перевірочної роботи в податкових органах Тернопільської області.

Дослідження автора базуються на системному підході, яке здійснювалося за допомогою широкого спектру наукових методів, зокрема: аналізу та синтезу, історико-логічний, узагальнення та наукової абстракції, системний аналіз, статистичного групування й порівняння, економіко-

математичне моделювання, що дозволило забезпечити достатній ступінь обґрунтованості розробок та висновків, сформульованих автором.

3. Достовірність результатів дослідження, повизна і повнота відображення висновків і пропозицій дисертаційної роботи.

На основі вивчення дисертації, автореферату та публікацій здобувача можна стверджувати про достатній рівень обґрунтованості та достовірності основних положень і висновків дисертації. Наукові положення, висновки, теоретичні та практичні рекомендації представлені у дисертаційній роботі обґрунтовані на відповідному теоретичному рівні на основі вивчення спеціальних економічних джерел.

Окремо слід виділити наступні результати, які становлять **наукову повизну**:

1. Автором досліджено економічну сутність понять «ризик», «податковий ризик». Введено поняття «фінансовий моніторинг податкових ризиків», як метод науково-практичної діяльності, який полягає в одерженні обробці випереджуальної інформації про стан податкових ризиків платників податків і тенденцій їх розвитку на основі своєчасного та постійного відстеження, ідентифікації, аналізу, оцінки, зберігання даних і прийняття управлінських рішень для запобігання фінансових втрат бюджету (с. 73).

2. Виділено ключові структурні елементи поняття «податкового ризику» у фіiscalльній сфері діяльності держави, виокремлено основні сутнісні характеристики податкових ризиків для держави, як одного із суб'єктів податкових відносин (с. 34–36).

3. Розширено класифікацію податкових ризиків за рахунок її доповнення ознаками ймовірності виникнення, характеру та рівня бюджетних втрат, ступеня їх впливу при проведенні контролально-перевірочних заходів (с. 48).

4. Удосконалено процес моніторингу податкових ризиків шляхом розробки комплексної системи фінансового моніторингу податкових ризиків (представлено у вигляді моделі) з метою оптимізації процесу контролально-перевірної роботи ДФС, попередження та мінімізації втрат бюджету (с. 145).

Наукова і практична цінність результатів роботи полягає у тому, що рекомендації щодо вдосконалення системи моніторингу податкових ризиків з метою вдосконалення контролально-перевірочної роботи ДФС, теоретичні висновки та пропозиції автора мають прикладне значення та знайшли застосування у **практичній** сфері діяльності: Головного управління Державної фіiscalальної служби України у Тернопільській області (довідка № 79/10/19-00-16-00-08 від 16.12.15 р.), Головного управління Державної фіiscalальної служби України в Івано-Франківській області (довідка від 17.12.15 № 2088/10/09-19-04-40), Тернопільської митниці Державної фіiscalальної служби України (довідка від 21.12.15 № 4902/10/19-70-26).

За результатами досліджень опубліковано 11 одноосібних наукових праць, з них: участь у колективній монографії, 5 статей у наукових фахових

виданнях, з яких 1 стаття у збірнику, що індексується у міжнародних наукометричних базах даних, 5 статей в інших наукових виданнях. Результати дисертаційного дослідження апробовано на науково-практичних конференціях у містах: Кам'янець-Подільський, Дніпропетровськ, Тернопіль, Івано-Франківськ. Публікації відповідають змісту представленої дисертаційної роботи і свідчать про самостійність одержаних результатів наукових досліджень. З огляду на це апробацію результатів дисертаційної роботи слід вважати достатньою.

4. Дискусійні положення та недоліки дисертаційної роботи.

Зважаючи на беззаперечні здобутки дисертанта, підкреслюючи науково-практичну значимість висновків і пропозицій його роботи, дозволимо собі вказати на окремі недоліки та положення, які містять предмет дискусій:

1. Аналізуючи підходи різних авторів до визначення поняття «ризику» (с. 14–17 дисертації, Додаток А), доцільніше було б здійснити систематизацію даних визначень з фіiscalальної точки зору за певними критеріями та надати їм відповідну характеристику, так як п. 1.1. автор розкриває сутність поняття «ризик» в економіці загалом і мало що стосується сфери діяльності податкових органів.

2. В процесі проведення аналізу ризиків КПР ДФС України при організації та проведенні моніторингу у розділі 2 (с. 119 дисертації) автором проводиться теоретичне дослідження елементів аудиторського ризику, розкриття його дефініції, але дослідження теоретичного характеру необхідно було відобразити у першому розділі роботи.

3. При досліджені рівня тіньової економіки України на світовому рівні (с. 115 дисертації) використовуються дані світових рейтингів різних періодів, що не дозволяє правильно оцінити ступінь тіньової економіки. Необхідно звернутись до першочергових джерел міжнародних рейтингів (Світового економічного форуму, Світового банку, Глобальної антикорупційної неурядової організації та ін.), що в свою чергу забезпечило б фактичну оцінку вітчизняної тіньової економіки серед країн світу.

4. У п. 2.2 при оцінюванні тіньового сектору економіки, розриву між розвитком бізнесу та можливостями контролюючих органів (с. 116–119 дисертації) автором не достатньо приділено уваги аналізу можливостей не сплати податків, зокрема їх мінімізації та ухиленню від сплати. Доцільно було б детальніше охарактеризувати складові цих понять та дослідити причини, що спонукають до таких дій, зокрема розглянути аргументи суб'єктів підприємництва.

5. Актуальними для сфери діяльності фіiscalьних органів є пропозиції автора щодо застосування комплексної системи фінансового моніторингу податкових ризиків (с. 144–198 дисертації). Однак, вважаємо, що робота значно виграла б, якби автор запропонувала окрему схему роботи із ризиковими суб'єктами господарювання – великими платниками податків, на прикладі кращого досвіду податкових адміністрацій інших країн.

Згадані зауваження не зменшують значимості результатів дослідження і суттєво не знижують їх цінності, а деякі з них носять дискусійний характер.

5. Загальний висновок.

Дисертаційна робота Соколової Катерини Юріївни на тему є самостійним завершеним науковим дослідженням. Робота виконано на належному науковому рівні, основні положення, висновки і рекомендації дисертації є обґрунтованими і достовірними. Їх апробовано і оприлюднено в статтях у наукових фахових виданнях. Зміст автореферату відображує основні положення дисертації.

У цілому, дисертація на тему «Фінансовий моніторинг податкових ризиків у контролально-перевірчій роботі органів Державної фіскальної служби України» відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13, 14 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2015 року № 656, а її автор – Соколова Катерина Юріївна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

докторант Національної академії державного управління при Президентові України,
кандидат економічних наук, доцент

Л. О. Матвейчук

Вчений секретар Національної академії державного управління при Президентові України,
доктор наук з державного управління, професор

А. П. Рачинський